

Kudüs Fatihî Selâhaddin Eyyûbî

Ramazan Şeşen

Ankara, Yeditepe Yayınları, 2022, 218 sayfa, ISBN: 978-605-5200-07-7.

Gülbeniz DÜLGER*

Ramazan Şeşen, 1965 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun olmuştur. 1966 yılının başında Edebiyat Fakültesinin Orta Çağ Tarihi kürsüsüne asistan olmuştur. 1969 yılında doktorasını, 1978 yılında doçentliğini tamamlamıştır. Bir süre Libya Trablusgarp Üniversitesinde görev yapmıştır. 1982 yılında IRCICA'da araştırmalarına başlamıştır. 1989 yılında ise Orta Çağ tarihi profesörü olarak, o zamanki adıyla Mimar Sinan Üniversitesine atanmıştır. 2004 yılında emekli olana kadar Mimar Sinan Üniversitesinde görev yapmıştır. Ayrıca 1995-2004 yılları arasında aynı fakültede tarih bölüm başkanlığı görevini üstlenmiştir.

Osmanlı Askerlik Literatürü Tarihi [E. İhsanoğlu, G. Gündüz, S. Bekar ile birlikte (2004)], *Osmanlı Musiki Literatürü Tarihi* [E. İhsanoğlu, G. Gündüz ve S. Bekar ile birlikte (2003)], *İslam Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri* (1985), *Selahaddin Eyyubi ve Devri* (2000), *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi* (E. İhsanoğlu, S. Bekar ile birlikte), *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı* (1998), *Kıbrıs İslami Yazmalar Kataloğu* [Cevat İzgi ve Cemil Akpınar ile birlikte (1995)], *Sultan Kalavun ve Oğlu: el-Melikü'l Eşref Devri* (2018), *Haçlılar Önünde Sultan Baybars* (2016), *Selahaddin Devrinde Eyyubiler Devleti (Hicri 596–589 / Miladi 1174–1193)* (1983), *Sultan Baybars ve Devri (1260–1277)* (2009), Şeşen'in kaleme aldığı eserlerdendir.

Kitap altı bölüm ve alt başlıklardan oluşmaktadır. Yazar, Selçuklulardan başlayıp Sultan Selahaddin Eyyubi'nin vefatına kadar olan süreci anlatmıştır. Kitabın ön sözünde Selahaddin Eyyubi'nin şahsiyetine

* Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Tarih Bölümü, İstanbul, gulbeniz.dulger@stu.fsm.edu.tr

övgü ve İslam'a olan katkılarından kısa bir şekilde bahsedilmiştir. Yine aynı kısımda, bu alanda yazan, dönemin önemli şahsiyet ve kaynaklarından söz edilmiştir.

Kitabın ilk bölümünün başlığı “Giriş”tir. Bu bölüm, “Selçuklular, Haçlılar ve Zengiler” adında bir alt başlıkla anlatılmıştır. Bu kısımda bölgesel hâkimiyetlerden, yeni kurulan devletlerden ve bu devletlerin ehemmiyetinden bahsedilmiştir. Yine bu bölümde bir başlık altında İmadeddin Zengi'nin yaptığı seferler ve Kürtlerle olan bağlantıları; Nureddin Zengi'nin seferleri ve vefatı; Eyyubilerin kendi kökenlerini nereye dayandığı anlatılmıştır. 1174 yılında Nureddin Mahmud Zengi'nin ölmesinin Selahaddin Eyyubi için önemli bir fırsat olduğundan bahsedilmiştir. Son alt başlık ise “Dımaşkın Zaptı”dır ve burada, Haçlılar ile mücadelelere değinilmiştir. Zaman zaman iç sorunlarla ve Haçlılarla mücadelesine rağmen Suriye'nin hâkimiyetinden vazgeçmemesi bahsine yer verilmiştir.

“Selahaddin'in Tarih Sahnesine Çıkışı” adlı ikinci bölümde, Fatımilerin güç kaybetmesi; Birinci, İkinci ve Üçüncü Mısır Seferleri; Selahaddin Eyyubi'nin Fatımilerin veziri oluşu ve Eyyubi Devleti'nin başlangıcı; Fatimi hilafetinin kaldırılması; Selahaddin'in Haçlılarla mücadelesi; Nureddin Mahmud bin Zengi'nin ölümü incelenmektedir.

Kitabın üçüncü bölümü “Selahaddin'in Nureddin'in Yerini Alması Devletin Birliğini Yeniden Sağlaması” başlığını taşımaktadır. Bu ana başlık altında incelenen konular; Halep-Musul galibiyeti, Haşhaşiler ile mücadele, Remle yenilgisi üzerine önemli güç kaybı, Ermenilerle mücadele, sultanın hastalığı, sultanın ülkenin idaresini yeniden düzenlemesi ve en parlak döneme hazırlıktır.

Dördüncü bölümün başlığı “Hittin Zaferi, Kudüs'ün ve Filistin'in Fethi”dir. Bölümün alt başlıkları ise “Hittin Savaşı, Hittin Savaşı Filistin Şehirlerinin Fethi” ile “Kudüs'ün Fethi”dir. Bu bölümde savaş ve kuşatmaların ele alındığı görülmektedir.

“Üçüncü Haçlı Seferi, Akka Müdafaası” başlıklı beşinci bölümde, Avrupa güçlerinin Kudüs'ü alma isteğine değinilmiş, Kudüs alınamasa bile sonraki seferlerde bunun üzerinde durulacağı meselesine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra kuşatmanın başlaması ve büyük çarpışma; Alman Haçlıları; cephede yaşanan yeni gelişmeler; kış mevsiminde gerçekleşen savaşlarda hava şartlarının olumsuz etkileri ve yaşanan başarısızlıklar ele alınmıştır. Son alt başlıkta ise en önemli olaylardan biri olan, Fransa ve İngiltere'nin ittifak kurarak sefer düzenlemesi ve Akka'nın düşüşüne yer verilmiştir.

Kitabın altıncı ve son bölümünün başlığı “Frenklerin Kudüs'ü Alma Teşebbüsleri, Sulhün İlanı” adını taşımaktadır. Alt başlıklarda ise Kaysariye Meydan Savaşı, Arsuf Meydan Savaşı, Askalan'ın tahriri ve sultanın Kudüs'e çekilmesi, sulh müzakereleri, Kudüs'ün tahkim edilmesi, sulh yolları, sultanın Dımaşk'a dönüşü, Selahaddin'in eserleri ve şahsiyeti ele alınmaktadır.

Haçlılara adaleti öğreten Müslüman olarak adlandırılan Selahaddin Eyyubi, 11-13. yüzyıllarda hüküm sürmüş önemli bir sultandır. Kitapta, Selahaddin Eyyubi'nin savaşlarına, zaferlerine ve dönemin sosyal yapısına dikkat çekilmiştir. Bu dönemde yaşanan siyasal, askerî ve diğer olaylara kitap içerisinde yer verilmiştir. Haçlılar, Zengiler, Selçuklular, Haşhaşiler ve Ermeniler ile yaşanan mücadelelerden bahsedilmiştir. Selahaddin Eyyubi'nin kişilik özelliklerinden bahsedilmiş; onun sözünde duran, affedici,

cezalandırmayı sevmeyen, adaletli ve cömert olduğuna değinilmiştir.

Eserde Selahaddin Eyyubi'nin hayatı ve mücadelesi kronolojik olarak anlatılmıştır. Selahaddin Eyyubi ve döneminde verilen mücadelelerle devletin genel durumundan bahsedilmiştir. Bununla birlikte Kudüs şehrinin nasıl ve hangi şartlarda fethedildiği ele alınmıştır. Kitabın son kısmında, Selahaddin Eyyubi'nin inşa ettirdiği imarethanelerden, mimari eserlerinden ve kişiliğinden söz edilmiştir. Selahaddin Eyyubi'nin imar faaliyetleriyle yakından ilgilenip o dönemde Filistin, Mısır, Hicaz ve Yemen'de birçok cami, zaviye, medrese, köprü ve hamam inşa ettirmesinden bahsedilmiştir. Bu imar faaliyetleri arasında Mescid-i Aksa'nın tamiri, Kubbetü's Sahra'nın tamiri, Akka ve Kudüs'ün tahkimi, Kahire surları ve Salahi Hastanesinin yapımı yer almaktadır.

Eser genel olarak, Eyyubiler, Haçlı Seferleri, Zengiler, Selçuklular gibi farklı siyasal oluşumlar hakkında bilgi vermektedir. Türk-İslam tarihi ve Orta Çağ alanında araştırma yapmak isteyenler için faydalı bir kitap olmakla beraber fazla detay içermektedir. Bununla beraber tarihe ilgisi olan ve yeni öğrenmeye başlayan biri için yeterli fakat köklü bir araştırma yapmak için yüzeysel bir kitaptır. Akademik olarak ise ders kitabı niteliğindedir. Kitabın içerisinde ana başlıklar ve alt başlıklar kronolojik olarak yer almaktadır. Yazar, yüz on adet dipnot, otuz üç adet birincil kaynak kullanmıştır. Birincil kaynakların fazla olması anlatılanları daha güvenilir kılmıştır. Bununla birlikte on dört adet araştırma eser kaynağı kullanılmış, en sona bir de harita ilave edilmiştir. Kitabın dili net ve anlaşılır olsa da, noktalama ve yazım yanlışlarına da rastlanmıştır. Oldukça eğitici ve bilgi içerikli olan kitapta zaman zaman tekrarlarla karşılaşılması, okuyucuyu sıkabilmektedir. Buna rağmen, Selahaddin Eyyubi'nin hayatını ve mücadelesini doğru anlamak açısından önemli bir eserdir.